

נשא ג

בפשטות י"ל: אין מנין המצות רעכנט דער רמב"ם נאָר די מצות וועלכע זיינען נוגע לדורות.⁸ און דערפאר רעכנט ער נאָר „משא הארון“, ווייל די פסוקים ומארוז⁹ וואָס דער רמב"ם ברענגט וועגן „בכתף ישאו“ לדורות, זיינען נאָר בנוגע דעם ארון און ניט בנוגע די אַנְדערע כלי המקדש¹⁰ וועלכע זיינען געווען במשא בני קהת — ווי מ'זעט עס פון די ראיות וואָס ער ברענגט אין ספר המצות¹¹.

נאָכמער: ר' אברהם בן הרמב"ם¹² איז מבאר אַז פון דעם פסוק¹³ (וואו ס'רעדט זיך וועגן גניזת הארון דורך יאשי') „ויאמר ללוים . . . תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה גו' איז לכם משא בכתף“ איז מוכח ביידע זאכן, אַז בזמן ההוא (נאָך בנין המקדש) איז (א) ביים ארון נאָך אַלץ געווען דער חיוּב פון משא בכתף; און (ב) ביי די אַנדערע כלי

א. דער רמב"ם פסק'נט: „בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף . . . שנאמר¹⁴ כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו“, און אין מנין המצות¹⁵ רעכנט דער רמב"ם די מצוה — „לשאת את הארון על הכתף“ — אַלס אַ מצוה בפ"ע¹⁶.

איז ידועה די שאלה¹⁷: אין דעם פסוק וואָס דער רמב"ם ברענגט שטייט דאָך מפורש „ולבני קהת לא נתן (עגלות) כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו“, און ווי רש"י איז דאָס מפרש „משא דבר הקדושה הארון והשלחן וגו'“, ד.ה. דער ציווי „בכתף ישאו“ באַציט זיך ניט בלויז אויפן ארון, נאָר אויך אויף די אַנדערע כלי המקדש (שולחן מנורה ומזבחות וכו')¹⁸, איז פארוואָס פסק'נט דער רמב"ם אַז די מצוה איז בלויז „לשאת את הארון על הכתף“?

(8) כמו שהאריך בשהמ"צ שורש ג.

(9) עפ"י יומתק מה שבעתקת הארון ממקום למקום בימי דוד (ראה לקמן ס"ג ושי"נ) לא נזכר כלל ע"ד שאר כלי הקודש — כי רק בנוגע לארון צ"ל ביאור איך העתיקוהו.

ווי"ל שגם מטעם זה ראית הרמב"ם (ראה ס"ג שם) היא דוקא מפסוק דעווא.

(10) ועפ"י י"ל דהראיות שהביא בשהמ"צ שם (מ"ע לד) באו להוכיח [לא רק זה דהמצוה לדורות] היא בכהנים (ע"ש ובקנאת סופרים), כ"א גם על עצם המצוה, וכמו שמסיים „הנה נתבאר לך שמצוה זו מכלל המצות“.

(11) בס' מעשה נסים סי' ב. וראה מרגניתא טבא בשרשים שם אות ו.

(12) דה"ב לה, ג.

(1) הל' כלי המקדש פ"ב הי"ב.

(2) פרשתנו ז, ט.

(3) בשהמ"צ מ"ע לד ובהנסמן בהערה הבאה.

(4) כ"ה לשון הרמב"ם במנין המצות שבריש ספר היד, ועד"ה הוא בהכותרת להל' כלי המקדש (מצוה ר').

(5) וכ"ה דעת הסמ"ג מצות עשה קסח. חינוך מצוה שעט.

(6) כ"ק אדמור"ר הצ"צ — אוה"ת פרשתנו ע' רנו (ומסיים „וצריך ישוב מ"מ איך שיהי' כל הפוסקים כתבו כהרמב"ם“). מנח"ח לחינוך שם.

(7) ראה גם פרש"י שבת צב, א ד"ה תלתא מלעיל. ולהעיר מלשונו בסוטה לה, סע"א ד"ה לא נתן. ואכ"מ.

ועוד: לפי הנ"ל איז דאָר פון דעם פסוק, "אין לכם משא בכתף" א שטאַר-קערע רא' אז משא האַרונ בכתף איז געווען אויך נאָר'ן בנין המקדש — און דאָס ברענגט ניט דער רמב"ם.

פון דעם איז משמע, אז דער רמב"ם נעמט אָן, אז דער חילוק צווישן משא בכתף פון שאר הכלים און משא האַרונ בכתף איז ניט נאָר אז בשאר הכלים איז די מצוה בטל געוואָרן און באַ דעם אַרונ איז דאָס אַ מצוה לדורות¹⁶, נאָר ס'איז (אויך, ובעיקר) אַ חילוק אין דעם עצם גדר המצוה (אויך ווי ס'איז געווען ביי די בני קהת אין מדבר).

ויתירה מזו יש לומר, אז דער רמב"ם לערנט אָן דער עיקר ציווי "עבודת הקודש עליהם בכתף ישא" (לעיכור בא¹⁷) איז נאָר אויפ'ן אַרונ און ניט אויף שאר כלים.

און ווי עס שטייט מפורש אין מדרש רבה¹⁸: "מעולין בשבט לוי משפחת קהת שהי' בן לוי נותן משאו או הקרשים או הבריחים או האדנים או כל דבר על העגלות אבל משפחות קהת היו טוענין בכתפיהם שלא הי' להם רשות ליתן הארון על העגלות שנאמר ולבני קהת לא נתן גו'¹⁹, דערפון איז מובן אז דער (עיקר) טעם וואָס "ולבני קהת לא נתן (עגלות)", איז צוליב דעם אַרונ, "שלא

המקדש איז דאָס ניט געווען, ווייל דער חיוב פון משא בכתף בנוגע זיי איז בטל געוואָרן (בבנין המקדש²⁰).

[און דאָס וואָס פון דעמאָלט אָן איז באַרונ "אין לכם משא בכתף", איז ניט מבטל די מצוה, אז צוליב דעם זאָל משא האַרונ בכתף ניט הייסן אַ מצוה שנוהגת לדורות — וואָרום, "היא נוהגת בכל הדורות כל זמן שיעטרכו למשא כי אין בטול למצוה אלא מפני שאינה נוהגת לא מפני שאינה צריכה אלינו²¹", ווי דער רמב"ם איז מבאר אין ספר המצות²²].

ב. דאָס איז אַבער לכאורה ניט מספיק, וואָרום ווי קומט דאָס אָן דער רמב"ם זאָל בכלל ניט דערמאָנען און אפילו ניט מרמז זיין וועגן דעם חילוק צווישן דעם אַרונ און די אַנדערע כלי המקדש אינעם ענין פון משא בכתף? די תמ' איז נאָך שטאַרקער בנוגע לספר המצות, וואָס דאָרטן איז דרכו להביא ראיות וכי'²³ — און במצוה זו גופא איז ער מפרט, "ואע"פ שזה הצווי באַ ללוים בעת ההיא אמנם הי' זה למספר מעוט הכהנים החייבין במצוה כו'" — און פונדעסטוועגן איז ער אפילו ניט מרמז וועגן דעם חילוק צווישן אַרונ מיט די אַנדערע כלי הקודש.

(12) כ"ה במעשה נסים שם. וראה דה"א כג, כה' כו: וישכון בירושלים גו' ללוים אין לשאת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו. ובשרשים שם לענין ולא יעבוד עוד" — שלא הי' נוהג, כי אם במדבר. וראה השגות הרמב"ן ומפרשי הסהמ"צ שם. ואכ"מ.

(13) לשון הרמב"ן בשרשים שם. וראה גם השגת הרמב"ן למ"ע לד (במ"ע לג). שאר מפרשי סהמ"צ בשרשים שם.

(14) במ"ע קפז — הובא ברמב"ן בשרשים שם.

(15) ראה הקדמת הרמב"ם לסהמ"צ בסופו ד"ה ולכן ראיתי.

(16) ראה בהנסמן בהערה 11.

(17) דהרי בפועל — נשאו אז בני קהת כל הכלים, דהרי לא הי' להם עגלות כלל. ולהעיר מפי הראב"ד תמיד ספ"ב: ומיהא יש לתמוה למה עשה משה להמזבח כך קטן ואי מחמת הכבוד היו יכולין להרבות בלוים כדי שישאורו בטוב ואי' בעגלים כמו הקרשים. ואכ"מ.

(18) במדבר פ"ה, ה.

עפ"ז איז מובן וואָס מען טיילט אויס בכמה מקומות בני קהת אלס „טועני הארון“²², אע"פ אז זיי האָבן געטראָגן אויך די אַנדערע כלי הקודש: דאָס איז נישט נאָר ווייל דער ארון איז מעולה פון אלע כלים והכי קדוש שבהם²³, וואָס דערפֿאַר רופט מען זיי על שמו — נאָר ווייל דאָס איז געווען זייער (עיקר) מצוה, „טועני הארון“.

מען דאַרף אָבער פאַרשטיין די הסברה אין דעם: עס איז דאָך אין מקרא יוצא מיד פשוטו און וויבאַלד אז „ולבני קהת לא נתן (עגלות)“, האָבן זיי דאָך געמוזט טראָגן אויך די אַנדערע כלי הקודש בכתף, ומאי טעמא להחילוק צווישן זיי.

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור אין דברי הרמב"ם בהלכה הנ"ל אין הל' כלי המקדש, וז"ל:

בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף, ולפי ששכח²⁴ דוד ונשאו על

ה' להם רשות ליתן הארון על העגלות — ביי דעם ארון איז דאָ די מצוה פון „בכתף ישאו“¹⁹.

[ווע"פ המבואר אין מפרשים²⁰ בנוגע דער הלכה שלאח"ז אין רמב"ם²¹ דאָרט „כשנושאים אותו על הכתף נושאים פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים“, אז דער מקור דערויף איז פון דעם מדרש רבה¹⁸ (וואו ער איז ממשיך: „ועוד בדבר אחד היו מעולין כו' בני קהת היו מהלכין אחוריהם ופניהם לארון כדי שלא ליתן אחור לארון“) — קומט אויס, אז די מקורות פון די ביידע הלכות אין רמב"ם זיינען פון דעם זעלבן מדרש, וואו ביידע ענינים שטייען זה אחר זה].

19 וראה גם במדבר פכ"ב, ד תנחומא מטות ג: וכלי הקודש זה הארון שנאמר כי עבודת הקודש וגו'. וזוה מוכח דס"ל דפסוק הנ"ל קאי בעיקר על הארון (אבל ראה פ"י מהרז"ל לבמדבר שם).

20 ראה שו"ת שואל ומשיב (מהר"ק ח"ג ט"ס ג): במ"ש הרמב"ם הל' כלי המקדש . . ולא נמצא מקורו והגאון מוהר"ם ז"ל מליובאוויטש אמר שכן מבואר במדרש רבה פ' במדבר ודפחית.

— ולהעיר שמה שמע שבאתר דבעה"ט שו"ת שרי"מ „חזרו" מאמרי הצ"צ. ואולי הפ"י שהצ"צ ענה זה לא ששאלו המקור להנ"ל. ולהעיר שחשבה הנ"ל נכתבה „להרבני המופלג מה" משה מאסע" ומלשון התשובה משמע שזהו חלק ממש"ה „שואל" לבעה"ט שואל ומשיב. ויתכן שהשואל ה' החסיד הידוע ר' יצחק משה מאסע" — ראה אודותו לקריד ח"א כט, ב. בית רבי סוף ח"ב (קו, א). ועוד. —

וכי"ג גם בחידושי הרד"ל והרש"ש לבמדבר שם. וכן מפורש במאירי ע"ז כד, ב. וראה צפ"נ דלקמן הערה 70.

21 הל' כלי המקדש שם ה"ג.

22 במדבר פ"ה, א. פרשתנו פ"ו (א): ב (בסופו); ד (ח). ועוד.

23 להעיר גם במדבר פ"ה שם (בסופו).

24 בכס"מ מצייין לסוטה (לה, סע"א). ולהעיר, שהלשון „ולפי ששכח דוד" שברמב"ם שם (וכי"ג בסמ"ג שבהערה 5) ליתא בסוטה שם. וכן ליתא בירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ב. ועוד. ובכמה מפרשים בהנ"ל (מפרשי הע"י (סוטה שם) ומפרשי המדרש) מסבירים איך טעה דוד — כי ה' סיל שא"ז מצוה לדורות (וכי"ג), ע"ש. אבל לשון הרמב"ם הרי הוא

(*) דרשה הנ"ל הובאה גם בסוטה מג, א ובספרי עה"פ מטות לא, ו. אבז משם אין רא"י, כי לא הובא הפסוק דפרשתנו (בסוטה שם לא הובא שום פסוק ע"ז; ובספרי מביא הפסוק (שבסוף פ' במדבר), ולא יבואו לדאות ככלע את הקודש גו").

(*) ראה גם חינוך שבהערה 5: שמו חכמים לדוד טועה בדבר כו', וראה במדבר פכ"א, יב: שסופך לטעות . . טעה ונתנו כו' (אבל ראה שם בהמשך הענין). שגגת תלמוד כו' ובמתנות כהונה שם.

אויף ביידע פרטים²⁷ וואָס ער זאָגט בתחלת ההלכה²⁸: אויף דער שלילה — „אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות“, ברענגט ער די ראי, „ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעווא;“ און אויף דעם צווייטן פרט, דעם חיוב — „אלא מצוה לנוטלו על הכתף“, פירט ער אויס „(אלא מצוה לנשאו²⁹ על הכתף) שנאמר כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו“.

מען דארף אָבער פאַרשטיין: פאַרוואָס לערנט דער רמב"ם אַז „אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות“ איז אַ באַזונדער ענין (און אַז דערפאַר „נפרץ פרץ בעווא“) און נאָכמער — מקדימו פאַרן ציווי „בכתף ישאו“

און ניט (ווי פשטות הכתובים) אַז דאָס איז נאָר אַ תוצאה, ונפרץ נאָר דערפאַר וואָס מ'האָט ניט מקיים געווען די מצוה פון „בכתף ישאו“?

[אין מדרש הנ"ל³⁰ שטייט טאָקע מפורש „שלא הי' להם רשות ליתן הארון

העגלה נפרץ פרץ בעווא²⁵, אלא מצוה לנשאו על הכתף שנאמר כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו.

דאָרף מען פאַרשטיין: דער רמב"ם איז דאָך אַ ספר פון „הלכות הלכות“²⁶ וואָס איז נוגע דאָ להלכה דער ביאור „ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעווא“?

לכאורה יש לומר, אַז פון דעם איז דער רמב"ם מכריח אַז משא הארון בכתף איז געווען אַ חיוב ומצוה אויך נאָכ'ן זמן פון מדבר — באם היו נושאים המקדש ממקום למקום, ובמילא איז מובן אַז דאָס איז אַ מצוה לדורות.

אָבער ס'איז אַ דוחק גדול צו זאָגן אַז דאָס איז דער גאַנצער טעם, וואָרום דער מאָלט איז חסר ביאור: פאַרוואָס ביד'ו ברענגט ער דוקא די ראי, בשעת אַז אין ספר המצות ברענגט דער רמב"ם אַנדערע ראיות?

פון פשטות לשון הרמב"ם, ובפרט פון דעם וואָס ער איז כופל נאָכאַמאָל (נאָכן זאָגן „ולפי ששכח כו“) „אלא מצוה לנשאו על הכתף“ איז פאַרשטאַנדיק, אַז דער רמב"ם איז אויסן ברענגען ראיות

27 ולהעיר דאיכא בינייהו כשנשא בידים וכיו"ב. ודוחק גדול לומר שאין דרך נשיאת כלים אלא בכתף. וראה (במדבר ד, טז) ופקודת אלעזר גוי' ובירושלמי (שבת פ"ה ה"ג) הובא בפרש"י שבת צב, א ד"ה שכן. וראה הרמב"ן וס' זכרון (במדבר שם) ומלאכת שלמה למשנה שבת שם דמשמע קצת שגירסתם כן בפרש"י במדבר שם. וראה אוצר הגאונים שבת שם דקודם שמביא דברי הירושלמי כתב: בין בימינו ובין בשמאלו ובחיכו ועל כתפו הני ארבע דתנו חיוב שכן משא בני קהת.

28 ראה סמ"ג שם; קרית ספר (להמב"ט) ה' כלי המקדש שם — בשינוי סדר ב' הענינים (חיוב ואח"כ שלילה) והראיות ע"ז („בכתף ישאו“ ואח"כ „ולפי ששכח“). וגם משם מובן כמבואר בפנים כאן. 29 לכאורה יש לומר, שלכן, אף שבתחילה כותב „לנוטלו“, הרי כשמביא הראי מ„בכתף ישאו“ משנה ל„מצוה לנשאו“. וראה לקמן הערה 46.

שכח". וראה הביאור בזה (והדיוק בענין השכחה) ע"פ דא"ח — במקומות שנשמנו לקמן הערה 73.

25 שמואל ב ו, זח. דה"א יג, י"א.

26 רמב"ם בהקדמתו לספר היד.

30 ראה במדבר פ"ד, כ: מפני מה נענש שנתעלם המקרא מעיניו כו. וראה גם ספרי ובמדבר (פ"ב, כ) עה"פ „ולבני קהת גוי' נתעלם מעיני דוד שלא נשאו כו (הובאו במהר"י קורקוס (נסמן בהערה 31)). והכוונה לכאורה, לא שטעה בזה כ"א ששכח הפסוק (משא"כ בשאר המקומות, שאפשר לפרש שטעה). אבל ראה מפרש' הספרי.

שטעלן אין די ווייטערדיקע פרקים: אין פרק ג וואו ער רעדט וועגן די לויים³⁴ ועבודתם, אָדער אין פרק ד — רעדנ' דיק וועגן די כהנים³⁵.

נאָך אַ שאלה בזה: דער רמב"ם דער-מאָנט בכלל ניט אין דער הלכה ווער עס האָט געדאַרפט טראָגן דעם אַרון, ער זאָגט נאָר סתם „בעת שמוליכין את הארון אין כו' אלא מצוה לנוטלו על הכתף". פאַרוואָס טייטשט ער ניט אָפּ אַז דאָס איז די מצוה על הכהנים, ווי ער איז מבאר בפרטיות אין ספר המצות?³⁶

פון דעם איז פאַרשטאַנדיק, אַז לדעת הרמב"ם איז דער משא הארון בכתף ניט

על העגלה", אָבער: דער מדרש ברענגט אויף דעם די ראי' פון התחלת הכתוב בפרשתנו „שנאמר ולבני קהת לא נתן גו" — דער רמב"ם אָבער ברענגט ניט די ראי' ³⁰, נאָר „ולפי ששכח דוד כו'". ולכאורה, אויב דער רמב"ם נעמט אַז אַז פון התחלת הכתוב „ולבני קהת לא נתן גו" איז נישט קיין הכרח אַז „אין מוליכין אותו כו' (די שלילה), ווייל דער פסוק איז ממשיך „כי (אז דער טעם אויף דעם איז ווייל) עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו" — וואָס איז די הדגשה (און פון וואָנעט איז די ראי') אַז דאָס איז אַ בעזונדער ציווי און ער קומט פריער פאַר'ן ציווי בכתף ישאו].

אויך דאַרף מען פאַרשטיין (ווי דער רדב"ז³¹ פרעגט): פאַרוואָס האָט דער רמב"ם אַריינגעשטעלט די הלכות וועגן נשיאת הארון בהלכות כלי המקדש, וואו ער רעדט (אין פרק א) וועגן עשיית שמן המשחה און וואָס מען טוט דער-מיט, און (בפרק ב) — וועגן עשיית קטורת³² והשייך לזה

— לכאורה³³ האָט ער עס געדאַרפט

נוהרים שלא ישמטו הבדים כו'. עיי"ש. וצ"ע דהרי בפרק זה לא הזכיר הרמב"ם דמקטירין הקטורת ביוה"כ בין בדי הארון. ויתרה מזו, הרמב"ם מדבר כאן ע"ד הארון לא כשהוא במקומו (שאו שייך ענין הקטורת) כ"א כשנושאין אותו. ועכ"פ לפירושו — הו"ל להרמב"ם להקדים סיום הלכה יג „ונוהרים שלא ישמטו הבדים כו'".

(34) וכפרשי עקב י"ח (ד"ה לשאת את הארון) שמפרש הפסוק „בעת היא הבדיל גו' לשאת את ארון" שנשיאת הארון הוא ע"י הלויים (ולא כהנים — ראה רש"י שלאח"ז שם. וראה הערה הבאה). אבל ראה רמב"ן שם בסופו. כי שטב הלוי נבדל בעת ההיא להיות הכהנים מהם כי גם הם נושאים הארון כו'".

(35) וכמ"ש הרמב"ם בסהמ"צ (הובא לעיל הערה 10), דנשיאת הארון לדורות היא ע"י הכהנים (ראה הערה הבאה).

(36) לכאורה הי' אפ"ל, דבספר היד חזר בו מ"ש בסהמ"צ שם, ולא הכריע על מי מוטל החיוב דנשיאת הארון (ולכן לא כתב דין זה בפ"ג — גבי עבודת הלויים, וגם לא בפ"ד — גבי כהנים). אבל מובן שדוחק הוא.

(30) ובאם ס"ל ראי' זה הו"ל למנותה במנין מל"ת.

(31) נדפס ברמב"ם הוצאת שוליונגער בסו"ס עבודה „ביאורי מהר"ם קורקוס והרדב"ז. . . מכת"י יש"ר ע' 26.

(32) להעיר ממ"ש במו"נ ח"ג ספמ"ה בטעמי האוהרה מלעשות שמן המשחה וקטורת, ובטעם נשיאת הארון בכתף, שעפ"ז — שייכים ענינם זל"ז. אבל (נוסף לזה שאינו ע"פ דרכו ביד החזקה) — במו"נ שם ממשיך עדי"ז גם בקלקול תבנית האפוד והחושן ואפילו בהותח כו', וזה לא כתב כאן, כ"א לקמן (בהל' כלי המקדש) פ"ט הי'.

(33) ברדב"ז שם מתרץ: כי בכלל מצות הקטורת להקטיר ביוה"כ פעם אחת לפני הארון ואמרינו שהי' מניח המחטה בין בדי הארון וזהו שסמך הרב ז"ל מצוה זו שאע"פ שהיו נושאים בכדים על הכתף היו

(*) ולהעיר שכהקדמה לפסוק זה מביא הרמב"ם שם רפ"ג „זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש שנאמר בעת גו'".

הלכות כלי המקדש, נאך איידער ער רעדט וועגן „העובדים בוי“⁴¹ (אין מקדש), און נאכמער — ער דערמאנט בכלל ניט ווער עס האבן געדארפט זיין די נושאי הארון, דאס אלץ איז מדגיש אז די נשיאות הארון בכתף איז ניט א דין ופרט אין חיובי הגברא (העובדים במקדש) נאך אין דער חפצא „כלי המקדש“ פון ארון גופא, ס'איז א דין פון „מקום הארון“, בשעת מען פירט דעם ארון — איז דאס „על הכתף“.

ה. עפ"ז איז מובן בפשטות דער חילוק צווישן די אנדערע כלי הקודש במשא בני קהת און משא הארון בכתף:

די משא פון די אנדערע כלי הקודש בכתף ע"י בני קהת איז אין דעם זעלבן גדר ווי נשיאת שאר חלקי המקדש בעגלות ע"י בני גרשון ובני מררי. און דאס איז ניט א פרט אין די חלקי המקדש גופא, נאך בלויז — דער אופן פון נשיאת והעברתו ממקום למקום פון אוהל מועד. וכשם ווי נשיאת חלקי המשכן שע"י בני גרשון ובני מררי איז ניט א מצוה לדורות (ווען מען איז ארויס פון מקומות שבמדבר⁴²), עד"ז איז די נשיאה בכתף ע"י בני קהת פון די אנדערע כלי הקודש ניט א מצוה לדורות (כאטש די כלי המקדש זיינען געווען כביהמ"ק אויך נאכדעם ווי דער „אוהל מועד קרשיו . . אדניו“ זיינען נגנז געווארן⁴²).

משא"כ דאס וואס „בכתף ישאו“, בנגזע להארון איז בהחפצא דהארון (ניט

א פרט אין חיובי הגברא, נאך א דין אין דער חפצא פון ארון און נשיאתו³⁷.

ד. די הסברה בזה:

אין עבודת הלויים „בזמן שהיו נושאים המקדש ממקום למקום“³⁸ — די עבודת המשא צו פירן אים ממקום למקום — איז געווען צוויי אופנים: משא בני גרשון ובני מררי, וואס האבן געפירט (חלקי המשכן) על העגלות, און משא בני קהת וואס האבן געפירט די כלי הקודש (השלחן כו'³⁹) בכתף.

בא דעם ארון אבער — איז דא א דין אין דעם ארון: „בכתף ישאו“, דאס איז דער „מקום“ הארון בשעת מ'איז אים נושא ממקום למקום.

דאס הייסט: כשם ווי בשעת החני' איז פאראן דער „מקום הארון“ און דאס איז בקדש הקדשים⁴⁰, עד"ז „כשמוליכין את הארון ממקום למקום“ האט דער ארון א מקום (מיוחד) — על הכתף⁴⁰.

און דאס דייטעט אן דער רמב"ם דערמיט וואס ער שרייבט די מצוה והלכות נשיאת הארון אין סוף פ"ב פון

(37) ומה שהרמב"ם לא כתב הדין בזה בספר היד — מי צריך לשאת את הארון — אולי י"ל כי לדעת הרמב"ם אין נפקים בזה (כיון שהוא דין בחפצא דארון) ואפ"ל הו"ע הכהנים והו"ע הלויים — ראה מפרשי הרמב"ם שבהערות הנ"ל. ואכ"מ.

(38) לשון הרמב"ם שם פ"ג ה"ח.

(39) ומסתבר לומר שגם הארון בכללם. ועצ"ע.

(40) וי"ל שע"ז דוקא נעשה מציאות דקדה"ק וקדושת הבית — ראה בארוכה לקו"ש חכ"א (ע' 158 ואילך) בביאור דברי הרמב"ם רפ"ד דהל' בית הבחירה.

(40*) עפ"ז יומתק ל' הירושלמי (עירובין פ"ה ה"א) „בני קהת שעליהן ה' הארון נתון“ (ולא — „שהיו נושאים את הארון“).

(41) שהוא שם המלא דהלכות אלו — „הלכות

כלי המקדש והעובדים בו“.

(41*) ראה לעיל הערה 12.

(42) סוטה ט, סע"א.

ער (אויך דעמאלט) האָבן אַ „מקום“ (מיוחד).

ו״ל אַז דאָס איז אויך איינער פון די טעמים וואָס דער רמב״ם ברענגט אין דער הלכה בהל' כלי המקדש אויך די שלילה „אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות“ און ברענגט די רא״י „ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעזא“:

דערמיט ווערט אַרויסגעבראַכט, אַז בשעת מ'טראַגט דעם אַרון על עגלה, איז מען (ניט נאָר מבטל אַ מצוה פון נשיאה בכתף, נאָר מאַיז) מבטל דעם ענין הקביעות מקום פון אַרון — תורה: הולכה (ע״ג בהמה אָדער) על עגלות איז מדגיש דעם היפך פון קביעות מקום, און דער ענין וואָס „נשאו על העגלה“, וואָס איז היפך פון כבוד התורה, האָט גע-בראַכט צו „נפרץ פרץ בעזא“.

און דאָס גופא איז דער טעם פאַר-וואָס דער רמב״ם איז מקדים די שלילה ד, „אין מוליכין אותו כו“ פאַר דעם חיוב „מצוה לנוטלו על הכתף כו“ — צו מד-גיש זיין, אַז דער איסור איז ניט אַ תוצאה פון דער מצוה „בכתף ישאו“⁴⁶, נאָר אַ באַזונדער איסור⁴⁷, מצד דעם

(נאָר) אַ פרט ודין אין דעם אופן הבאתו ממקום למקום, איז מובן אַז דאָס איז ניט תלוי אין דעם מקום (וזמן) „שהיו נושאים המקדש ממקום למקום“, נאָר אין דעם חפצא פון אַרון. ובמילא כל זמן עס איז דאָ דער אַרון, איז דאָ דער חיוב פון „מקומו“ — בביהמ״ק בקדה״ק וכש-מוליכין אותו ממקום למקום על הכתף.

ו. די אויסגעטיילטקייט פון אַרון לגבי די אַנדערע כלי הקודש במשא בני קהת, לערנט דער רמב״ם אַרויס פון די מדרשי חז״ל הנה״ל גופא, וויבאַלד די מעלה פון קהת איז „טוען האַרן ששם התורה“⁴⁸, כאָטש זיי האָבן געטראָגן בכתף אויך שאר כלי הקודש, איז דער-פון פאַרשטאַנדיק, אַז נשיאת האַרון בכתף איז ניט (נאָר) מצד דעם וואָס ער איז איינער פון די כלי הקודש, נאָר ווייל „שם התורה“⁴⁹ — לוחות (וס״ת)⁵⁰ שב-אָרון⁵¹ —

חשיבות וכבוד התורה פאָדערט אַז אַלעמאַל, אפילו בשעת ער גייט (מ'פירט עס) פון איין אָרט צו אַ צווייטן — דאָרף

(43) במדבר״ר פ״ו, א. וראה בשאר המקומות שנשמנו לעיל הערה 22.

(44) ובמדבר״ר פ״ה, ח (שהובא לעיל בפנים ס״ב) מסיים „אלא כיון שהיו באין לטעון את הארון כו אמר הקב״ה התורה היא חיים שנאמר . . . ובני קהת מחזיקים בתורה שהיא חיים זה הארון שנושאים שבו התורה כו“.

(45) ראה ב״ב יד, א ואילך דלוחות ושברי לוחות מונחות בארון ומחלוקת כס״ת אם מונחת בארון או בצדו. וראה גם במדבר״ר פ״ד, כ (בהמשך להמאמר ע״ד דוד והבאת הארון).

(46) וכן מפורש בחינוך שם בשרשי המצוה דנשיאת הארון בכתף „לפי שכל עיקר כבודם של ישראל היא התורה שבה נבדלו משאר העמים ונעשו חלק הש״י על כן ראוי וכשר לשאת אותה בכתפי האנשים הנכבדים והמקודשים שבנו“.

46* עפ״י יש לבאר שינוי לשון הרמב״ם בהלכה זו, שבבבא הא׳ כתב „מצוה לנוטלו על הכתף“, ובבבא הב׳ „מצוה לנשאו על הכתף: הכוונה ב„לא“, מצוה לנוטלו על הכתף“ ברישא אינה לקיום מצות „בכתף ישאו“ אלא לחיוב נטילתה מצד האיסור של הולכת הארון על בהמה ועגלות (מפני זלזול התורה), ולכן נקט ל״נטילה“ דהיינו לקיחתו ממקום למקום (ולא עצם מעשה הנשיאה): משא״כ כס״פא קאי במצות נשיאתו מקרא ד„בכתף ישאו“, ולכן כ״לנשא“.

(47) בסגנון אחר: הקדמת השלילה ד„אין מוליכין כו“ מדגיש שתוכן העשה ד„בכתף ישאו“ אינו רק חיוב גברא, אלא דין בחפצא דאָרון, שטעונה „מקום“ מיוחד מצד כבוד התורה, כפנים.

די זעלבע שאלה קען מען פרעגן אויף דער הלכה שלאח"ז אין רמב"ם (די לעצטע הלכה פון דעם פרק), וז"ל: הי' מהלך ממקום למקום וספר תורה עמו לא יניח ספר תורה בתוך השק ויניחנו ע"ג החמור וירכב עליו . . מניחו בחיקו כנגד לבו והוא רוכב על הבהמה והולך

— דלכאורה: דער דין (ווי מ'דארף האלטן א ס"ת בשעת מ'איז רוכב על החמור) וואלט מער אריינגעפאסט בהמשך צו די פריערדיקע הלכות⁵¹, וואו ער רעדט וועגן די פרטי דינים ווי מען דארף זיך פירן מיט א ס"ת ווען נכנס לבית המרחץ וכו'⁵², ועד"ז וועגן דעם איסור „לישב על מטה שספר תורה עליו"⁵³ — פארוואס שטעלט דער רמב"ם דעם דין ערשט בסיום הפרק (נאך דער הלכה פון „מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו כו")?

אויך דארף מען פארשטיין: פון וואנעט נעמט דער רמב"ם דעם דין אז „מניחו בחיקו כנגד לבו" והוא רוכב כו"?

„דברים שבלוחות כו". אבל ראה בטור — הובא לקמן הערה 64, ולאח"ז באים הדינים שברמב"ם הי' (ופרטים שבהי"א), ואח"כ (בסעיף ב) בשו"ע שם מרמב"ם שם הי"ט, ובס"ג — מרמב"ם שם תחלת הי"א, ובסעיף ד — מרמב"ם שם הי"ו. וכן הלאה עיי"ש.

(51) ראה הערה שלפנ"ז — הסדר בטור ושו"ע.

(52) הי"ז שם.

(53) ראה ביאור הגר"א בשו"ע שם סק"ב דמ"ש הרמב"ם בהי"א „ויניחנו על גבי החמור וירכב עליו ר"ל על החמור ולא על הסיף". ולפי"ז הי"ז אותו הדין שבה"ז — דאסור לישב על מטה שסיף עליו, ובכל אופן הרי הם שייכים זל"ז.

(54) להעיר מדין מלך בס"ת שלו (ב"ד הל' ס"ת פ"ז הי"ב): יהי עמו כו' מיסב והוא כנגדו. — ובכס"מ הניח בצ"ע שבסנה"א יתא (כא, ב) דעושה כמין קמיע ותולה בזרועו. — ובאחרונים העירו דאך אפשרי תלות ס"ת בזרועו.

ולזול בכבוד התורה (אויף וועלכן עס קומט דער עונש מיוחד, „נפרץ פרץ בעוזה").

ז. טעם וראי' לכל הנ"ל — קען מען ארויסלערנען פון רמב"ם גופא בסוף הל' ספר תורה⁴⁷ בנוגע צו כבוד פון ספר תורה⁴⁸, וז"ל⁴⁹:

מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדאי דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר.

ולכאורה איז ניט פארשטאנדיק: אט די הלכה זאגט דער רמב"ם קרוב צום סיום הפרק, און אין די פריערדיקע הלכות רעדט דער רמב"ם כמה וכמה פרטי דינים בנוגע צו כבוד ס"ת, אג" הויבנדיק פון הלכה ב: ס"ת כשר נוהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול, ביז ווי ער פירט אויס אין הלכה ט „כל הרואה ס"ת כשהוא מהלך חייב לעמוד מפניו, ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שהוא מהלך בו כו" — איז ווי פאסט דערנאך צו אנהויבן בהלכה יו"ד, כאילו ווי דאס איז א נייער ענין: „מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו כו", און ער איז נאך מוסיף „דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר"⁵⁰!!

(47) מהשיעור היומי בספר משנה תורה דיום א' דשבוע זה — פ' נשא תשד"מ (להלומדים ג' פרקים בכל יום).

(48) להעיר מהסיום בחינוך שם (במצוה הנ"ל): וזה שנהגו בגליות היום להוציא ספר תורה לקראת מלכי האומות אין זה בחיוב מצוה זו כלל שכל ב"י רשאים לישא אותו. ואם מדרך כבוד התורה יבחרו גם היום שישאו מבני לוי תנא עליהם ברכה.

(49) פ"י הי"ז.

(50) משא"כ בטור ושו"ע יו"ד סי' רפב הובא דין זה „חייב אדם לנהוג כבוד גדול בס"ת ומצוה לייחד לו מקום ולכבדו כו" בתחלת הסימן (ואינו מביא כלל

ח. איז די הסברה בזה:

אין די הלכות אין דעם פרק ביז דער הלכה (יו"ד) „מצוה לייחד כו" רעדט דער רמב"ם בעיקר וועגן די חיובי כבוד ס"ת וועלכע זיינען אויפן גברא⁶², „נוהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול"⁶³. אין הלכה יו"ד אבער פאנגט ער אן א נייעם ענין „מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדאי דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר".

דאס הייסט: דא הויבט זיך אן ריידן (בעיקר) וועגן א דין כבוד מצד דער חפצא פון ספר תורה. וויבאלד אז „דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר"⁶⁴, דעריבער, כשם ווי בא דעם ארון (מצד די לוחות הברית שבו) איז דא א דין „מקום" מצד כבוד התורה, עד"ז איז מצד די חפצא פון ספר תורה פאראן א „מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו כו"⁶⁵ (אויך דעם מקום⁶⁶ מכבד זיין)⁶⁷.

בפשטות איז דער מקור (ווי מפרשים⁵⁵ זאגן) פון מס' ברכות⁵⁶: „המוליך עצמות ממקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם על גבי חמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון. . . וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בספר תורה"⁵⁷ — אבער דארטן שטייט ניט⁵⁸ (דער פרט) אז „מניחו בחיקו כנגד לבו"⁵⁸.

[מעין לשון הנ"ל שטייט לגבי תפילין⁵⁹, אבער דארטן רעדט זיך⁶⁰ (ניט וועגן הליכה ממקום למקום, נאר) ווען חולצן בשביל בית הכסא אויף צו בא- ווארענען היפך הכבוד⁶¹].

(55) כנסמן בכסף משנה ובמגדל עוז.

(56) יח, א.

(57) בגמרא שם מסיים דמ"ש „כדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בס"ת קאי „אסיפא" (ואם הי' מתירא מפני נכרים ומפני לטטים מותר). אבל זהו לפי ש„ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות", ולא הוצרך הברייתא לפרט.

(57*) להעיר מעי"ב, א: מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו. שם יח, א: וס"ת מונח בחיקו.

(58) ראה הד"ה בכס"מ שם „הי' מהלך ממקום למקום וכו' עד"י והולך" (וכ"ה בדפוס ראשון דהכס"מ (ויניציאה שלד) שנדפס בחייו). ועד"ז הוא במגדל עוז שכתב „הי' מהלך ממקום וכו' עד"י רוכב על הבהמה והולך" (וכ"ה בדפוס ראשון דהרמב"ם שבו נדפס המג"ע (קושטא רס"ט)).

(59) ברכות כג, א. וכן ציין בביאורי הגר"א בשו"ע שם כמקור להדין בס"ת.

(60) והובא ברמב"ם הל' תפילין פ"ד הי"ז.

(61) שלכן אווחם גלולים „ויהר כדי שלא תהא רצועה כו" — רמב"ם שם (מברכות שם).

(62) ועד"ז האיסור דבזיון וכו' דס"ת שבהלכה ח.

(63) לשונו בה"ב כנ"ל. וכן המבואר בהלכה ט, כנ"ל.

(64) ולהעיר שכתור כתב „דברים שבלוחות הברית הן הן שבס"ת, לכן צריך לכבדו" בנוגע לדיני כבוד שברמב"ם הי"ט.

(65) ראה ביאורי הגר"א שם סוסק"א.

(66) ראה טור שם בתחלתו (ועד"ז בשו"ע) במקום „ולכבדו" שברמב"ם: ולכבד אותו המקום. ובכתי"י התיימנים וכן ברמב"ם דפוס ר' משה בן שאלתיאל (ספרד או פורטוגל קודם רנב או רנז) — גם ברמב"ם הגירסא היא „ולכבד אותו המקום". וראה גם קרית ספר להמאירי (על הל' סת"ם) מאמר ד' ח"א.

(67) וצ"ע אם גם ההמשך ברמב"ם „לא ירוק כנגד ס"ת ולא יגלה ערותו כו" הוא גם לנגד מקום הס"ת, אף דלא מפרט.

(*) כן הוא הדבור המתחיל בכסף משנה, וכן במגדל עוז. וכן דרכם בכמה מקומות, שמעתיקים לשון הרמב"ם בקיצור. ובמקום התיבות האמצעיות (דלשון הרמב"ם) כותבים „עד".

אויף „משא הארון בכתף“ איז, ווייל דער ענין פון ארון איז די לוחות הברית שבו, און די לוחות זיינען „כולו פנים“, וואָרומ „מזה ומזה הם כתובים“, „משני עבריהם“, ס'איז ניטאָ אין זיי קיין (פנים ו)אחור; און דער ענין בגשמיות נעמט זיך דערפון וואָס ברוחניות זיינען די לוחות בחי' פנים דלמעלה, אין וועלכע ס'איז ניטאָ קיין בחי' אחוריים. ומהאי טעמא דארף מען טראָגן דעם ארון על הכתף דוקא, ווייל מצד די לוחות שב- ארון איז מען מחבר ומייחד אויך די כתפיים צו עבודת הקודש, בחי' פנים⁷⁴.

און דאָס איז דער טעם פאַרוואָס נשיאת הארון איז (כנ"ל פון רמב"ם) באופן פון „פנים כנגד פנים“. ופניהם לפנים — וואָס ווייזט אָ דאָס איז כולו פנים.

— זעט מען, אָ דער טעם פון נשיאת הארון בכתף איז ניט סתם אַ דין אין כבוד הארון (וועלכער איז שייך אויך צו די אנדערע כלי המקדש) — נאָר „כתף“ איז דער מקום מיוחד וואָס איז מתאים בתוכנו צום ענין הארון דוקא (מצד הלוחות שבו, די תורה כמו שהיא בארון). וואָס דערפון קומט אויך די הלכה אין גלגל דתורה, אָ דער נשיאת הארון בכתף איז אַ דין וואָס איז פאַר- בונדן מיט דער חפצא פון ארון — די חפצא פון ארון פאָדערט אַ „מקום“ מיוחד (אפילו בשעת נשיאתו) מצד ענין התורה שבו, וואָס דאָס איז — „בכתף“ דוקא.

און דאָס איז אויך דער המשך⁷⁵ בהלכה שלאחזי „הי מהלך ממקום למקום וספר תורה עמו“ — אָ אויך בהליכה ממקום למקום איז דאָ אַ דין „מקום“ אין דער חפצא פון ספר תורה, ובמילא — „אם אין שם פחד מניחו בחיקו כנגד לבו“; אָזוי ווי באַ דעם ארון (שבו לוחות הברית), וואו ס'איז דאָ אַ דין „מקום“ אויך ווען מוליכין אותו ממקום למקום — נושא על הכתף⁷⁶.

ט. אויך דאָ זעט מען די התאמה פון גלגל דתורה מיט פנימיות התורה

— און ווי גערעדט כמה פעמים⁷⁷ אָ וויבאלד גלגל ופנימיות התורה ווערן פאַרגליכן צו אַ גוף ונשמה⁷⁸, איז כשם ווי דער גוף איז מתאים בכל פרטיו צו דער נשמה וואָס איז מלוּבש אין אים, עד"ז זיינען אַלע ענינים פון גלגל דתורה בהתאם צו זייער ענין וביאור אין נשמתא דאורייתא:

חסידות⁷⁹ איז מבאר אָ דער טעם

(68) משא"כ בטור ושר"ע י"ד שם, שכותבים (בעיקר) הלכות הצריכות למעשה, כתבו הדברים בסדר המתאים להנהגה במעשה בפועל.

(69) משא"כ בתפילין, ראה ברכות כד, סע"א (נסמן בצפ"ע לרמב"ם כאן): מהו דתימא תיבעי הנחה כס"ת.

(70) ולהעיר מלח"מ הל' אבל פ"ד הי"ד, שמפרש דעת הרמב"ם כאן דכשאין שם סכנה לא סגי בהפשלה (הס"ת) לאחריו אלא צריך שיהא לפניו כנגד לבו, ולא כשאר הפוסקים. וראה ב"ח לטור שם. ועוד. ובצפ"ע הפלאה בהשמטות להל' ס"ת (נח, ד) מציון — על מ"ש הרמב"ם „ולא יחזיר אחריו לס"ת“ — לרמב"ם ספ"ב מהל' כלי המקדש: כשנושאין כו'.

(71) להעיר גם מדרך מצותיך כב, ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 187 ובהערות שם.

(72) זח"ג קנב, א.

(73) ק"א בתניא ד"ה דוד זמירות קרית להו (קסא, א). לקו"ת במדבר יח, ג. דרך מצותיך מצות משא הארון בכתף. אוה"ת שבעה ע"ה 6.

(74) ראה בהנסמן בדרמ"צ שם (מ, ב).

(75) ככ"ז לא מצאתי בשום מקום — ששאר כלי המקדש דמשא בני קהת (שלא היו להם עגלות) מותר לנשאם בידים וכיו"ב.

י"ד. עפ"ז איז מובנת די שייכות מיוחדת פון פ' נשא צו זמן מתן תורתנו⁷⁶

[וואָס פ' נשא לייענט מען בסמיכות צו חג השבועות — אָדער אין דער וואָך פון חג השבועות, אָדער שבת וואָס פאַר חג השבועות (ווי די קביעות בשנה זו — תשד"מ⁷⁷) —

עס איז מבואר אין חסידות (במקומות הנ"ל⁷⁸), אַז דער ענין פון המשכת בחי' פנים (פאַרבונדן מיט תורה) האָט זיך אויפגעטאָן בשעת מ"ת, ווען „פנים בפנים דבר ה' עמכם".

און בשעת עס קומט דער זמן פון מ"ת בכל שנה ושנה איז הומ"ג אַז יעדער איד באַקומט אַ תוספת כח צו פועל'ן באַ זיך ער זאָל זיין פניו לארון,

[אַז פנימיות רצונו וחפצו זאָל זיין נאָר אין אלקות, און אחוריו לחוץ, אַז די הש' תמשות אין די ענינים המוכרחים לקיום העולם וקיום גופו זיינען נאָר בהכרח, אַן פנימיות⁷⁹ ועונג⁸⁰],

און בפרט הויבט זיך אַן די נתינת כח בשלשת ימי הגבלה, וואָס קומען (בשנה זו — תשד"מ) נאָך שבת פרשת נשא את ראש.

און דורך דער הכנה, איז מען מקבל „התורה בשמחה ובפנימיות"⁸¹.

(משיחות מוצש"ק פ' נשא תשל"ט,
מוצש"ק יו"ד שבט תשל"ל)

76) נוסף על עצם השייכות ע"פ מ"ש בבמד"ר בריש הפרשה במ"ש נשא את ראש בני גרשון גם הם, דהקדמו הכתוב לקחת מצד כבוד התורה. וראה גם בהנסמן בשאר המקומות שבהערה 22. וראה כלי יקר ריש פרשתנו. לקו"ת פרשתנו סד"ה (וידבר גו') נשא גו' (וביאורו) הא' והב'. וראה לקו"ש חל"ג ע' 42 ואילך.

77) ובד' קביעות (ב' בשנים פשוטות וב' במעוברות) הקביעות דתגה"ש הוא ביום ו' וש"ק שלפני פ' נשא (ראה עתים לבינה מאמר טו).
78) לקו"ת שם. דרמ"צ שם בסוף המאמר. ועוד.

79) ראה לקו"ת שלח (מב, ד) בלא לב ולב.

80) דרמ"צ שם.

81) לשון ברכת רבותינו נשיאנו לחה"ש.

בהעלותך

לפרש"י⁶: אויך דער דין אז אויך לדור רות איז „מקשה“ לעיכובא, האָט לכאורה געדאַרפט שטיין ניט דאָ, נאָר אין די פריערדיקע פרשיות — אין פ' תרומה אָדער אין פ' אמור⁷?

דער אור החיים⁸ איז מסביר⁹, אז דער פסוק קומט באַוואַרענען אַ טעות אין פירוש הכתובים: וויבאַלד עס שטייט „בהעלותך את הנרות“, און דאָס מיינט (לפירוש) אז די נרות זיינען ניט קבוֹר עים אין די קני המנורה, מ'פלעגט זיי אַראָפּנעמען און דערנאָך צוריק מעלה זיין אויף דער מנורה¹⁰, וואָלט מען געקענט מיינען אז אזוי איז אויך מיט די אנדערע חלקי המנורה אז נאָך דעם ווי די מנורה איז געמאַכט געוואָרן איז ניטאָ קיין חיוב אז זי זאָל זיין „מקשה“, און דאָס וואָס עס שטייט „מקשה“ איז נאָר בתחלה, אָבער „אח"כ יכול לעשות

א. בתחלת פרשתנו, נאָך די פסוקים¹¹ „בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“ און „ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותי גו'“, שטייט אין פסוק¹² „וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח מקשה היא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה“.

איז ידוע וואָס מפרשים פרעגן¹³: אין די ערשטע פסוקים פון דער פרשה רעדט זיך דאָך וועגן דעם ציווי צו אהרן ווי אזוי עס דאַרף זיין די הדלקת הנרות, אז „אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות“: וועגן דעם אופן פון מעשה המנורה האָט זיך גערעדט אַ סך פריער, אין פ' תרומה — איז וואָס איז די שייכות פון פסוק „וזה מעשה המנורה“ צו דער פרשה דאָ?

און וויבאַלד דאָס איז אַ שאלה וואָס ווערט אין לימוד באופן פון פשוטו של מקרא, איז ניט פאַרשטאַנדיק, פאַרוואָס רש"י שטעלט זיך אויף דעם ניט אָפּ בפירושו?

ב. דער רמב"ן¹⁴ איז מבאר אז דער טעם הכתוב „וזה מעשה המנורה“ איז „לרמוז שצריך לדורות שתהי' מקשה כי הוא מעכב בה“.

ס'איז אָבער נאָך אַלץ ניט מובן

(1) ח, ב"ג.

(2) שם, ד.

(3) ראה אברבנאל. אלשיך. אוה"ח. ועוד. סה"מ תקס"ו ע' רמב.

(4) בהציווי — כה, לא ואילך. וכן בעשייתו בפועל — ויקהל (לו, יז ואילך).

(5) פרשתנו עה"פ.

(6) להרמב"ן — ראה לקמן סעיף ה.

(7) ובפרט דלדעת רש"י י"ל שכבר נכלל בציווי הכתוב (תרומה כה, ט) וכן תעשו — „לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות כ' כתבנית אלו תעשו אותם“ (ל' רש"י שם). אף ש"ל (בדוחק) דהציווי הוא רק בנוגע „כתבנית אלו“, ואין נכלל בזה אופן עשייתם, כולל זה שהי' „מקשה וכיו"ב.

(8) ובפרט דשם נאמר (כד, ג) חקת עולם לדורותיכם, והיא „פ' מצות הנרות“, כפרש"י שם, ב (וראה רמב"ן שם (הובא לקמן סעיף ד) „צורך הפרשה הזאת לשני דברים כו'“). ולפ"ז הוליל דין „מקשה“ — שם. וראה סוגיית הגמ' מנחות כה, א ובפרש"י ותו"ש שם.

(9) פרשתנו שם, ד.

(10) להמ"ד (מנחות פח, ב) לא קביעי נרות.

(11) וכן פירש בחזקוני (בפ"ה הב') ובפענח רזא